

ÜLKELERİN GÖÇMENLERE KARŞI TUTUMLARINA GÖRE TAKSONOMİ YÖNTEMİYLE SIRALANMASI

Ahmet AYTEKİN

Dr. Arş. Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi,

E-mail: ahmetaytekin@artvin.edu.tr,

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1536-7097>

Özet

Göç, bireylerin daha iyi hayat arayışı ile doğrudan ilişkili bir olgudur. Söz konusu iyi hayat arayışının içinde iş, eğitim, sağlık, barınma ve güvenlik gibi etkenler ön planda yer almaktadır. Bununla birlikte, 11 Eylül saldırıları ve ardından gelen dönemde yaşanan ekonomik krizler, yerleşik toplumlar nezdinde göç algısının olumsuz yönde etkilenmesine neden olmuştur. Bu çalışmada belirli ülkeler bağlamında göçmenlere karşı tutumların incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda, Dünya Değerler Araştırması (WVS: World Values Survey) anket formu içinde göçmenler ile ilgili sorulara verilen yanıtlardan yararlanılmıştır. WVS’de kırk sekiz farklı ülkede katılımcılara göç ve göçmen algısı ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Söz konusu sorulara verilen cevaplar bağlamında, ülkelerin genel göçmen algılarına göre değerlendirilmesi yapılmıştır. Ülkelerin göçmenlere karşı olumlu algıya göre sıralanması için çok kriterli karar verme yöntemlerin Taksonomi (Taxonomy) yönteminden yararlanılmıştır. Taksonomi yönteminde, WVS kapsamında sorulan on soru, değerlendirme kriterleri olarak kullanılmıştır. Bunlar, göçmenlerin ülkenin katkısına etkisi, göçmenlerin iş gücündeki yararlılığına bakış, kültürel çeşitlilik, suç oranı ve göçmenler, siyasi mültecilere sığınma hakkı verilmesi, göçmenler ve terörizm, göçün yoksullara etkisi, göçmenler ve işsizlik, sosyal çatışma ile göçmenlik politikası tercihi kriterleridir. Ülkelerin her bir kriterdeki değerlendirme puanları ilgili WVS sorusuna verilen cevaplara göre belirlenmiştir. Olumlu veya olumsuz cevabın dereceli belirtildiği sorularda ilk derece tam, ikinci derece ise ½ oranında ağırlıklandırılmış ve tartılı ortalama sonucu elde edilen değerler kullanılmıştır. Göçmenlere karşı olumlu tutum sıralamasında ilk beş sırada yer alan ülkeler Yeni Zelanda, Andorra, Avustralya, Vietnam ve Çin’dir. Son beş sırada bulunan ülkeler ise

Ürdün, Irak, Türkiye, Kolombiya ve Malezya'dır. Son üç sırada yer alan ülkelerin Suriye iç savaşı nedeniyle son on yılda yoğun göç alan ülkeler olduğu dikkat çekmektedir. İlk sırada yer alan ülkeler arasında coğrafi olarak küçük bir ülke olan Andorra dışarıda bırakıldığında, Avrupa ülkesi bulunmamaktadır. Avrupa'da son dönemde artan aşırı sağcı akımların ve göçmen karşıtı politikaların bu durumla ilişkisi olabilir. Ayrıca, çok kültürlü toplum örneklerini içeren Yeni Zelanda ve Avustralya gibi gelişmiş iki Okyanusya ülkesi ilk sıralarda yer almıştır. Ülkelerin farklı coğrafi bölgelerde, ekonomik ve kültürel yapılarda olduğu bilinen bir gerçekliktir. Bununla birlikte, insanları göçe iten ana neden ortaktır ve daha iyi yaşam koşullarına kavuşma olarak özetlenebilir. Bu bağlamda, insanların bulundukları konumda yaşam koşullarının iyileştirilmesi göçün engellenmesi için bir seçenektir. Diğer taraftan, göçmenlerin göç ettikleri toplumlar içinde kabul görmesi, ötekileştirilmemesi, eşit koşullarda yaşam olanaklarının ve entegrasyonlarının sağlanmasına yönelik çalışmaların artırılması, ırkçılıkla mücadele politikalarının ve sorunların ötelenmemesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göçmenlik, Çok Kriterli Karar Verme, Taksonomi Yöntemi.

RANKING OF COUNTRIES ACCORDING TO THE ATTITUDE ABOUT IMMIGRANTS BY TAXONOMY METHOD

Abstract

Migration is a phenomenon directly related to individuals' search for a better life. Factors such as job, education, health, sheltering, and security are at the forefront in this search for a good life. However, the September 11 attacks and the economic crises in the following period have negatively affected the perception of immigration among settled societies. This study aimed to examine attitudes towards immigrants in the context of specific countries. For this purpose, the answers given to questions about immigrants in the World Values Survey (WVS) questionnaire form were used. In WVS, questions about migration and immigration perception were asked to

participants in forty-eight different countries. In the context of the answers given to these questions, the countries were evaluated according to the general immigrant perceptions. To rank the countries according to the positive perception of immigrants, the Taxonomy method, one of the multi-criteria decision-making methods, was used. In the application of Taxonomy method, ten questions asked within the WVS were used as evaluation criteria. These are the impact of immigrants on the development of country, filling useful jobs in the workforce by immigrants, strengthen cultural diversity, increasing crime rate, giving asylum to political refugees, increasing terrorism risks, helping poor people establish new lives, increasing unemployment, social conflict and immigration policy preference criteria. The evaluation scores of the countries in each criterion were determined according to the answers given to the relevant WVS question. The values obtained from the weighted average result were used in the questions in which the positive or negative answers were stated in degrees. In the weighted average, the first order is full, and the second order is weighted by $\frac{1}{2}$. The top five countries in the positive attitude towards immigrants ranking are New Zealand, Andorra, Australia, Vietnam, and China. The last five countries are Jordan, Iraq, Turkey, Colombia, and Malaysia. It is noteworthy that the countries in the last three places have received heavy immigration in the last decade due to the Syrian civil war. Excluding Andorra, which is a geographically small country among the top countries, there is no European country. There may be a relationship between this situation of far-right movements and anti-immigrant policies that have recently increased in Europe. In addition, two developed Oceania countries such as New Zealand and Australia, which include examples of multicultural societies, were at the top. It is a known reality that countries have different geographical regions, economic and cultural structures. However, the main reason pushing people to migrate is common and can be summarized as achieving better living conditions. In this context, improving the living conditions of people in their current location is an option to prevent migration. On the other hand, immigrants should be accepted in the societies they migrated to, not be marginalized, efforts should be increased to ensure equal living opportunities and their integration, and policies and problems against racism should not be postponed.

Keywords: Migration, Multi-Criteria Decision-Making, Taxonomy Method.

1. Göç ve Göçmenlik

Göç basit anlamda, insanların yerleşik oldukları bölgesel konumlarından ve toplumlarından ayrılarak başka bir konuma ve topluma yerleşmeleri olarak tanımlanmaktadır. Göç, bir ülkenin sınırları içinde olabileceği gibi uluslararası boyutta da gerçekleşebilmektedir. Bu çalışmada, uluslararası göç boyutunda konu ele alınacaktır. Göç eden bireyler için birbirinden farklı anlamlara sahip göçmen, sığınmacı ve mülteci kavramları kullanılmaktadır. Göçmen, göç eylemini genellikle ekonomik koşullara bağlı olarak daha iyi yaşam koşulları için gönüllü olarak yerine getiren bireyleri tanımlamaktadır. Bu gruptaki bireylerden, göç ettikleri ülkede yasal izni olmayanlara kaçak/kağıtsız göçmen denilmektedir. Öte yandan, 21. yüzyılın ilk yirmi yılını geride bıraktığımız bu dönemde göç eylemlerinin çoğunlukla iç savaş ve çatışmalardan kaynaklanmaktadır. Bu kapsamda, bulundukları ülkeden, kontrol edemedikleri savaş vb. durumlar dolayısıyla zorla yerlerinden elde edilen toplulukların sayısı hızla artmaktadır. Bu topluluklardan, göç ettikleri ülkede uluslararası anlaşmaları bağlı statülere sahip olanlara mülteci, henüz bu hakkı elde edemeyenlere ise sığınmacı denilmektedir (Kara ve Korkut, 2010; UNHCR, 2020).

Göç, bireylerin daha iyi hayat arayışı ile doğrudan ilişkili bir olgudur. Söz konusu iyi hayat arayışının içinde iş, eğitim, sağlık ve güvenlik gibi etkenler ön planda yer almaktadır. Bununla birlikte, 11 Eylül saldırıları ve ardından gelen dönemde yaşanan ekonomik krizler, göç algısının olumsuz yönde etkilenmesine neden olmuştur. Bu olumsuz algılar faşist görüşleri savunan aşırı sağcı siyasilerin ülkelerin yönetimlerinde söz sahibi olmalarına da yol açmıştır (Canatan, 2013; Deniz, 2014; Davis ve Deole, 2017). İzleyen kısımda bölgesel olarak ülkelerin son dönemde izledikleri göç ve göçmen politikalarına değinilecektir.

Avrupa'da göçmenlere yönelik ılımlı politikaların karşısında açık biçimde duran ülkeler arasında Macaristan ilk sırada yer almaktadır. Estonya ve Çek Cumhuriyeti, Macaristan'ı takip eden ülkelerdir. Avrupa ülkelerinde göçmen karşıtlığının en temel nedenleri arasında işsizlik korkusu, güvenlik kaygısı ve ulusal kimlik kaybı gösterilmektedir. AB'nin lokomotifi konumunda olan Almanya ise Dublin Sözleşmesi bağlamında, mültecilik için iltica taleplerinin, göç edenlerin ilk giriş yaptığı ülke tarafından değerlendirilmesi görüşünü savunmuştur. 2015

sonrası artan göç hareketleri nedeniyle Almanya, sığınmacıların Avrupa içine eşit biçimde dağıtılmasını talep etmiştir. Özellikle Afrika ve Asya'dan gelen göçmenler için geçiş ülkesi olarak kullanılan İtalya, Malta ve Yunanistan, Almanya'nın göçmenlerin dağıtılması ve kota önerisini desteklemektedir. Öte yandan, Doğu Avrupa ülkeleri Almanya'nın söz konusu önerilerini kabul etmek istememektedir. Ayrıca, Danimarka ve İngiltere gibi Batı Avrupa ülkeleri, göçmenlerin ve irtica taleplerinin önünü kesmek için sıkı önlemler getirmeye çalışmıştır. Bir diğer önemli nokta, göçmenlerin dağıtılması durumunda yalnızlaşacakları ve uyum sorunlarının derinleşeceği biçiminde ifade edilen eleştirilerdir (Canatan, 2013; Aras ve Sağıroğlu, 2018; Hekimler, 2018; URL-1, 2018).

Kuzey Amerika ülkelerinden Kanada, göçmenliği yaş, eğitim, ikamet süresi, dil yeterliliği, vergi gibi belirli kriterler bağlamında puanlama sistemiyle kabul etmektedir. Kanada göçmen kabul sisteminin temel hedefi, ülkedeki istihdam açığının en aza indirilmesidir. Öte yandan, Kanada'nın göç politikası göçmenler için olumlu yönler içermekle birlikte, büyük nüfus hareketleri içeren sığınmacılar açısından yasakçı bir yapıya sahiptir. ABD, 1990'dan 2019'a kadar geçen dönemde, dünyada en fazla göçmen nüfusuna sahip ülkedir. ABD, istihdam, sığınma şartları, yatırım gibi koşullar altında göçmen kabul etmektedir. Bununla birlikte, ABD göçmen kabulünde loto içeren Yeşil Kart sistemini kullanmaktadır. Meksika ise Orta Amerikalı göçmenler için koridor olarak görülmektedir. Çoğunlukla düzensiz göç hareketi içindeki göçmenlerin bu koridoru kullanırken gasp, zorla çalıştırılma ve çeşitli şiddet eylemlerine maruz kaldıkları ifade edilmiştir. Ayrıca, Meksika'dan ABD'ye yoğun bir göç hareketi de söz konusudur. Benzer şekilde, ABD'ye göç eden Meksika'lı göçmenlerin ölümlere varan olumsuz eylemlere, şiddete, hak gasplarına uğradıkları belirtilmiştir. ABD yönetimi düzensiz göçleri engellemek için sınır güvenliği önlemlerini 1993'ten itibaren arttırmıştır. Meksika'da ise Orta Amerika'dan yeni gelen ve ABD'den geri gönderilen göçmenleri düzene sokmak amacıyla kentlerin yoksul kesimlerinde göçmen evleri oluşturulmuştur (Holmes, 2006; Günay vd., 2017; Doğan, 2018; URL-2, 2019). Orta ve Güney Amerika ülkeleri ise ABD ve Kanada'ya yönelen göçü durdurmaya çalışmaktadır (URL-3, 2018).

Okyanusya ülkelerinden Avustralya eğitim, iş, yatırım ve istihdam bağlamında göçmen kabul etmektedir. Avustralya nüfusunun %44'ünü göçmenler oluşturmakta ve iki yüz yetmiş farklı etnik köken bulunmaktadır. Bu kapsamda Avustralya için çok kültürlülük politikasını uyguladığı belirtilebilir. Ayrıca, Avustralya'nın ırk, din ve kültürel konularda dünya geneline göre daha hoşgörülü bir toplum yapısına sahip olduğu ifade edilmiştir (Günay vd., 2013).

Gelişmiş Asya ülkelerinden biri olan Japonya, 1980 sonrası dönemde tarım ve ormancılık gibi bazı sektörlerde çalışan eksikliği yaşanmış ve göç politikaları ile bu sorunu çözmeye çalışmıştır. Bu kapsamda, Brezilya ve Peru'ya göç eden Japonların son kuşakları arasında Japonya'ya geri dönüş olmuştur. Ayrıca, Çin, Kore gibi çok sayıda ülkeden de Japonya'ya göç hareketi yaşanmıştır. Japonya'da dil, kültür, yaşam biçimi bağlamında göçmenlerin topluma uyum sağlayamayacağı düşüncesi hakimdir. Bununla birlikte yaşanan Japon nüfusu nedeniyle çalışan eksikliğinin giderilmesi için göçmen kabul edilmesi en hızlı ve doğru çözüm olarak görülmektedir (Murakami ve Baş, 2019). Bir diğer Asya ülkesi olan Güney Kore, son elli yılda yakaladığı ekonomik büyüme ve refah düzeyi ile 1990'lardan başlayarak giderek artan ölçüde göç almaktadır. Güney Kore'de nitelikli ve nitelikli olmayan yabancı işçiler için iki farklı göçmenlik yaklaşımı bulunmaktadır. Nitelikli işçiler göçmenlik kabul şartlarının daha yumuşak olduğu ifade edilmiştir. Güney Kore'de, Japonya'ya benzer şekilde hızla artan yaşlı nüfus ve düşük doğum hızı bulunmaktadır. Bu bağlamda, Güney Kore'nin de istihdam ihtiyaçlarına göçmen kabul etmesi doğru bir yaklaşımdır. Ayrıca, Güney Kore'de evlilik yoluyla göçlerin artan bir eğilim içinde olduğu ifade edildiği ve ülkenin gittikçe çok kültürlü bir yapıya büründüğü belirtilmiştir (Kim, 2009).

Uzun bir dönem ABD'nin ardından en fazla göçmen barındıran ülke olan Rusya, 2014 yılından itibaren yaşanan gelişmeler nedeniyle bu özelliğini yitirmiştir. Rusya, Ukrayna ile yaşanan Kırım Krizi ve ardından gelen uluslararası yaptırımların etkisiyle ekonomik olarak kötü bir dönem geçirmektedir. Bu durum ise göç hareketlerine doğrudan etki etmiştir. Söz konusu dönemin öncesinde Rusya kalıcı ve geçici oldukça fazla işçi göçü alan bir ülke profiline sahipti (Denisenko, 2017; URL-2, 2019).

Afrika içindeki göç hareketlerinin yoğunluğunun kıta içinde gerçekleştiği belirtilmiştir. Bu hareketlerin temel noktası, ekonomik fırsatlar ve doğal olarak daha iyi yaşam koşullarına erişmektir. Bununla birlikte göç nedenleri arasında, yoksulluk, eğitim gibi sosyal faktörler, evlilik veya miras uygulamaları gibi akrabalara karşı yükümlülükler, ayrımcılık, zulüm, çatışma, güvenlik endişeleri, politik faktörler, nüfus yoğunluğu ve hastalık yapısı yer almaktadır. Afrika içinde en çok göç alan ülkeler arasında ise Güney Afrika, Fildişi Sahili, Nijerya, Kenya ve Etiyopya bulunmaktadır (Awumbila, 2017).

Son dönemdeki uluslararası göç hareketleri Türkiye özelinde incelendiğinde, Suriye iç savaşının başladığı 2010 yılından itibaren sığınmacı hareketliliğinin yaşandığı ve ülkenin ağırlıklı olarak göç alan ülke konumuna dönüştüğü gözlemlenmektedir. Buna ek olarak Türkiye, Asya'dan gelen düzensiz göçler için koridor konumundadır. Türkiye'ye yönelik artan düzensiz göçün nedenleri arasında, konumu, Avrupa ülkelerinin göçmen karşıtı sert politikaları nedeniyle Avrupa'nın çevre ülkelerine göçe artan eğilim, komşu ülkelere göre daha iyi yaşam koşulları sağlaması biçiminde ifade edilmiştir. Ayrıca, Türkiye AB ile yapmış olduğu uluslararası anlaşma bağlamında göç alan, göç veren ve göç geçiş ülkesi olarak tanımlanmaktadır. Öte yandan, Türkiye uluslararası anlaşmalar kapsamında sadece Avrupa'dan gelenleri mülteci olarak kabul etmekte, Avrupa dışından gelenleri ise üçüncü ülkelere göç edinceye dek şartlı mülteci olarak nitelendirmektedir. Diğer bir ifadeyle sığınmacı kavramına doğrudan yer verilmemektedir. Bununla birlikte, Suriye iç savaşının başlamasından günümüze dek Türkiye, üç milyondan fazla göç edeni açık sınır politikası ile kabul etmiştir. Türkiye, söz konusu göçmen topluma eğitim, sağlık vb. birçok açıdan hizmet sağlamaya çalışmıştır. Suriyeli sığınmacıların yasal, ekonomik ve sosyo-kültürel konularda uyum açısından sıkıntılar yaşadığı belirtilmiştir. Genel olarak sığınmacı ve göçmenlerin Türkiye'de karşılaştıkları sorunlar arasında ayrımcılık, sosyal dışlanma, eşitsizlik, kayıt dışı çalıştırılma ile işsizliğin, boşanmaların ve hastalıkların artmasının sorumlusu olarak görülme yer almaktadır (Kara ve Korkut, 2010; Deniz, 2014; Ünal, 2014; Yıldırım alp vd., 2017).

Özetle literatürden, farklı coğrafyalarda farklı göç hareketlerinin olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, Orta Doğu

ve Avrupa'da Suriye kaynaklı yoğun sığınmacı hareketliliği ve etkileri öne çıkmaktadır. Afrika'da yerel çatışmalar ve daha iyi yaşam umutları, kıta içi göçün itici unsurlarıdır. Japonya ve Güney Kore gibi gelişmiş Asya ülkelerinde ise yaşlanan nüfus ve düşük doğum hızının çalışan eksikliği yarattığı ve bu kapsamda göçmen hareketliliğinin arttığı anlaşılmaktadır. Amerika kıtasında, ABD ve Kanada göç hareketlerinin ana hedefleri iken Meksika geçiş koridoru olarak büyük yük taşımaktadır. Rusya'nın ise son dönemde yaşadığı ekonomik sorunlar aldığı göçün düşmesine neden olmuştur. Okyanusya ülkelerinden Avustralya ise çok kültürlü toplum örneği olarak görülmektedir.

Çalışmanın izleyen bölümünde ülkelerin değerlendirilmesinde kullanılacak çok kriterli karar verme yöntemlerinden Taksonomi yönteminin genel özellikleri ve işlem adımları açıklanacaktır. Üçüncü bölümde uygulama bulgularına yer verilecek ve son olarak da sonuçlara değinilerek çalışma tamamlanacaktır.

2. Yöntem

Karar verme, karşılaşılan sorunun çözümü için seçim, sınıflama, sıralama, tasarlama, eleme gibi kesin yargıya ulaşmak için geçirilen süreçlerin bütünüdür. Karar verme süreci genel olarak sorunun tanımı, alternatiflerin belirlenmesi, kriterlerin belirlenmesi, çözüm için yöntemin seçilmesi, uygulama ve sonuç aşamalarını içermektedir. Çok kriterli karar verme, karar verme sürecinde birden fazla kriter ve alternatifin değerlendirilmesi durumunda söz konusu olan süreçlerin bütünüdür. Çok kriterli karar verme problemlerinde kullanılan çok sayıda yöntem bulunmaktadır. Bu yöntemlerden bir bölümü tasarım problemlerinin çözümü için kullanılan matematiksel programlama temelli çok amaçlı karar verme yöntemleridir. Öte yandan, karar problemleri genellikle nitelikleri (attributes) içerir. Söz konusu nitelikler, karar probleminin çözümünde kriterler olarak değerlendirilir. Bu kapsamda çok kriterli karar verme yöntemlerinin büyük çoğunluğu çok nitelikli karar verme problemlerinde kullanılır ve çok nitelikli karar verme yöntemleri olarak da adlandırılır. Bu çalışmada kriter kavramının çatı kavram olması nedeniyle çok kriterli karar verme kavramı benimsenmiştir.

Çok kriterli karar verme yöntemleri içinde seçim ve sıralama problemlerinin çözümü için kullanılan yöntemler arasında en bilinenler AHP (Analitik Hiyerarşi Prosesi), TOPSIS (İdeal Çözüme Yakınlığa Göre Tercih Sıralama Tekniği), PROMETHEE (Zenginleştirilmiş Değerlendirmeler İçin Tercih Sıralama Organizasyonu Tekniği) ve ELECTRE (Eleme ve Gerçeği İfade Eden Seçim Tekniği)'dir. Bununla birlikte, yöntem seçiminde karar probleminin yapısı ve karar vericinin tercihleri belirleyici olmaktadır. Bu çalışmada ise alternatiflerin sıralanması amacıyla, Taksonomi (Taxonomy) Yöntemi kullanılacaktır. Söz konusu yöntem, kolay anlaşılabilir işlem adımları, ülkelerle ilgili değerlendirmelerde verdiği etkin sonuçlar nedeniyle tercih edilmiştir (Alinezhad ve Khalili, 2019). İzleyen alt başlıkta Taksonomi Yöntemi'nin genel özelliklerine ve işlem adımlarına yer verilecektir.

2.1. Taksonomi Yöntemi

Taksonomi Yöntemi ilk kez Adanson tarafından 1763'te geliştirilmiş ve 20. yüzyılın ikinci yarısında Polonyalı bilim insanlarınca genişletilmiştir. Taksonomi Yöntemi, kriterler bağlamında alternatiflerin faydalarına göre derecelendirilmesi, sınıflandırılması ve karşılaştırılması amacıyla kullanılabilir. Bununla birlikte yöntemin, Helwig'in Taksonomi Yöntemi ve Non-model olmak üzere iki farklı uygulama biçimi bulunmaktadır. Bu çalışmada Helwig'in Taksonomi Yöntemi kullanılacaktır. Söz konusu yöntemin işlem adımları izleyen kısımda verilmiştir (Jurkowska, 2014; Alinezhad ve Khalili, 2019).

Adım 1. Karar matrisinin oluşturulması: Çok kriterli karar problemlerinin çözümü için sıklıkla karar matrisinden yararlanılır. Karar matrisi, sütunlarında j adet kriter, satırlarında i adet alternatif ve bunlara karşılık gelen gözelerde elemanların (x_{ij}) yer aldığı matristir. Karar matrisi X , $i=1,...,m$ ve $j=1,...,n$ olmak üzere eşitlik (1)'de gösterilmiştir.

$$X = \begin{bmatrix} x_{11} & \cdots & x_{1n} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ x_{1m} & \cdots & x_{mn} \end{bmatrix}_{m \times n} \quad (1)$$

Adım 2. Karar matrisinin normalizasyonu: Farklı ölçü birimlerine sahip kriterlerin birimlerden arındırılması ve

karşılaştırılabilir durumu getirilmesi ile karar vericinin tercihlerini yansıtmak amacıyla normalizasyon işlemine başvurulur. Taksonomi Yöntemi'nde eşitlik (2) bağlamında yer verilen normalizasyon işlemi gerçekleştirilir.

$$z_{ij} = \frac{x_{ij} - \mu_j}{s_j} = \frac{x_{ij} - \left(\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m x_{ij}\right)}{\sqrt{\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m \left[x_{ij} - \left(\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m x_{ij}\right)\right]^2}} \quad (2)$$

Eşitlik (2)'de z_{ij} normalize değerleri, μ_j j . Kriterin ortalama değerini, s_j j . Kriterin standart sapma değerini ve m alternatif sayısını göstermektedir.

Adım 3. Birleşik matrisin oluşturulması: Alternatiflerin normalize değerleri kullanılarak birbirlerinden Öklid uzaklıkları hesaplanır ve birleşik (composite) matris C meydana getirilir. $i=1, a, b, \dots, m$ olmak üzere a ve b iki alternatifin birbirlerinden Öklid uzaklığı eşitlik (3) yardımıyla hesaplanır.

$$c_{ab} = \sqrt{\sum_{j=1}^n w_j (z_{aj} - z_{bj})^2} \quad (3)$$

Eşitlik (3)'te c_{ab} , a alternatifin b alternatifinde j kriter bağlamında Öklid uzaklığını göstermektedir. Ayrıca w_j , kriterlerin ağırlıklandırılması durumunda j kriterinin ağırlık değeridir. Tüm alternatif çiftleri için uzaklıklar hesaplandıktan sonra eşitlik (4)'te yer verilen birleşik matris C oluşturulur. C matrisi, köşegen elemanları 0 olan simetrik bir matristir.

$$C = \begin{bmatrix} c_{11} & \cdots & c_{1m} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ c_{m1} & \cdots & c_{mm} \end{bmatrix}_{m \times m} \quad (4)$$

Adım 4. Alternatiflerin homojenize edilmesi: Bu aşamada öncelikle her bir alternatifin kendisi haricindeki diğer alternatiflere uzaklıkları arasından en küçük uzaklık değeri tespit edilir. Diğer bir ifadeyle, C matrisindeki asal köşegenler dikkate alınmaz. En küçük uzaklık değerleri i alternatifleri göstermek üzere H_i ile nitelendirilir. H_i değerlerinin aritmetik ortalaması alınarak \bar{H} değeri elde edilir. Ardından, H_i ve \bar{H} değerlerinden yararlanarak standart sapma değeri (s_H) eşitlik (5)'te belirtilen biçimde hesaplanır.

$$s_H = \sqrt{\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m (H_i - \bar{H})^2} = \sqrt{\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m \left[H_i - \left(\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m H_i \right) \right]^2} \quad (5)$$

C matrisinin homojenlik aralığı H ile gösterilmek üzere eşitlik (6) ile elde edilir.

$$H = \bar{H} \pm 2s_H \quad (6)$$

Her alternatif (sıra) için minimum mesafe değerlerinin (H_i), eşitlik (6)'da belirtilen aralıkta yer alıp almadığı kontrol edilir. Bu aralıkta yer almayan alternatifler elenir. Ardından kalanlar için yine ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanır ve söz konusu kontrol tekrarlanır.

Adım 5. Geliştirme örüntülerinin oluşturulması: Alternatifleri homojenleştirdikten sonra, normalize değerlerden yararlanarak nitelik geliştirme örüntüsü oluşturulur. Bu amaçla z_{Hj} , j kriterindeki referans (ideal) değeri göstermek üzere eşitlik (7) kullanılarak i alternatifin geliştirme örüntüsü elde edilir.

$$c_{iH} = \sqrt{\sum_{j=1}^n (z_{ij} - z_{Hj})^2} \quad (7)$$

İdeal değerlerin belirlenmesinde kriterlerin optimizasyon yönü dikkate alınır. Optimizasyon yönü fayda olan kriterler için en büyük değer, maliyet olan kriterler için en küçük değer referans olarak dikkate alınır.

Adım 6. Alternatiflerin sıralanması: Bu adımda öncelikle alternatiflerin geliştirme örüntülerinin üst limiti eşitlik (8) yardımıyla oluşturulur.

$$c_H = \bar{c}_{iH} + 2s_{iH} = \left(\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m c_{iH} \right) + 2 \sqrt{\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m \left[c_{iH} - \left(\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m c_{iH} \right) \right]^2} \quad (8)$$

Alternatiflerin geliştirme örüntü değerlerinin üst limite oranlanması ile genel değerlendirme değeri F_i elde edilir. Bu amaçla eşitlik (9)'dan yararlanılır.

$$F_i = \frac{c_{iH}}{c_H} \quad (9)$$

Alternatifler F_i değerlerine göre küçükten büyüğe doğru sıralanarak problemin çözümü tamamlanır. F_i değerleri, 0 ile 1 arasında değer alırken 0 değerine yakınlık ilgili alternatifin ideal çözüme yakınlığını, 1'e yakınlık ise ideale uzaklığı göstermektedir.

Taksonomi yöntemi ile standart sapma ve üçlü ortalama değerleri kullanılarak alternatifler sınıflandırılabilir. Bu çalışmada, ülkelerin sınıflandırılması gerçekleştirilmeyeceğinden söz konusu işlemlere yer verilmeyecektir.

3. Bulgular

Çalışma kapsamında veriler WVS veri tabanından elde edilmiştir (URL-4). WVS'de göçmenler ile ilgili 121-130. sorular karar kriterleri olarak değerlendirmeye alınmıştır. Ülkelerin her bir kriterdeki değerlendirme puanları ilgili WVS sorusuna verilen cevaplara göre belirlenmiştir. Değerlendirmede kullanılan kriterler; göçmenlerin ülkenin katkısına etkisi, göçmenlerin iş gücündeki yararlılığına bakış, kültürel çeşitlilik, suç oranı ve göçmenler, siyasi mültecilere sığınma hakkı verilmesi, göçmenler ve terörizm, göçün yoksullara etkisi, göçmenler ve işsizlik, sosyal çatışma ile göçmenlik politikası tercihi kriterleridir. Ülkelerin kriterlere göre değerlendirme puanlarının belirlenmesinde, olumlu veya olumsuz cevabın dereceli belirtildiği sorularda ilk derece tam, ikinci derece ise $\frac{1}{2}$ oranında ağırlıklandırılmış ve tartılı ortalama sonucu elde edilen değerler kullanılmıştır. Kriterlere eşit ağırlık verilmiş ve Taksonomi Yöntemi ile Tablo 1'de verilen sonuçlara ulaşılmıştır. Taksonomi yönteminde, WVS kapsamında sorulan on soru, değerlendirme kriterleri olarak kullanılmıştır.

Tablo 1. Ülkelerin Göçmenlere Tutumlarına Göre Olumludan Olumsuz Sıralanması

Ülke	Sıralama	Tahmini Mülteci ve Sığınmacı Sayısı (2000)	Tahmini Mülteci ve Sığınmacı Sayısı (2019)	Göçmenlerin Nüfus içindeki Oranı % (2000)	Göçmenlerin Nüfus içindeki Oranı % (2019)
Andorra	2	0	0	64,45	58,47
Arjantin	7	2.371	7.515	4,18	4,94
Avustralya	3	71.246	96.295	23,10	29,95
Bangladeş	39	21.919	932.334	0,77	1,34
Bolivya	34	354	775	1,10	1,36
Brezilya	21	0	96.010	0,39	0,38
Myanmar	27	0	0	0,21	0,14
Şili	9	344	10.346	1,16	4,96
Çin	5	293.705	322.383	0,04	0,07
Tayvan ROC	24				0,02
Kolombiya	45	235	8.390	0,28	2,27
GKRY ve KKTC	29	97	16.165	8,49	16,01
Ekvator	37	958	104.185	1,19	2,20
Etiyopya	32	197.959	891.990	0,92	1,12
Germany	10	906.000	1.399.669	11,05	15,72
Yunanistan	30	9.032	83.110	10,03	11,57
Guatemala	42	726	388	0,41	0,46
Hong Kong SAR				40,40	39,57
SAR	22	979	103		
Endonezya	18	142.562	13.789	0,14	0,13
İran	19	1.851.844	979.519	4,27	3,23
Irak	47	127.787	290.673	0,90	0,94
Japonya	11	3.752	33.395	1,32	1,97
Kazakistan	23	20.579	807	19,26	19,97
Ürdün	48	1.571.234	2.928.724	37,63	33,13
Güney Kore	38	52	11.727	0,52	2,27
Kırgızistan	28	10.995	430	7,92	3,12
Lübnan	43	379.894	1.558.615	18,03	27,19
Makao SAR	14	0	5	56,29	62,39
Malezya	44	50.487	151.291	6,31	10,74
Meksika	12	18.451	19.385	0,54	0,83
Yeni Zelanda	1	4.923	1.877	17,59	22,34
Nikaragua	13	332	736	0,60	0,64
Nijerya	20	7.270	10.535	0,40	0,63
Pakistan	36	2.001.466	1.396.619	2,94	1,50
Peru	33	694	196.133	0,25	2,41
Filipinler	17	196	672	0,41	0,20
Porto Riko	6	0	0	9,68	9,10
Romanya	26	1.685	5.370	0,61	2,39
Rusya	35	26.956	128.139	8,13	7,98
Sırbistan	31	484.403	32.327	9,68	9,35
Vietnam	4	15.945	0	0,07	0,08
Zimbabve	16	4.195	15.948	3,45	2,81

Tablo 1 (Devamı). Ülkelerin Göçmenlere Tutumlarına Göre Olumludan Olumsuz Sıralanması

Ülke	Sıralama	Tahmini Mülteci ve Sığınmacı Sayısı (2000)	Tahmini Mülteci ve Sığınmacı Sayısı (2019)	Göçmenleri n Nüfus içindeki Oranı %(2000)	Göçmenleri n Nüfus içindeki Oranı %(2019)
Tacikistan	15	15.597	2.956	4,82	2,94
Tayland	41	104.965	111.457	2,00	5,22
Tunus	25	448	737	0,38	0,49
Türkiye	46	3.103	3.787.207	2,03	7,04
Mısır	40	18.019	289.150	0,27	0,50
ABD	8	894.552	929.762	12,36	15,40
Dünya		16.503.717	28.711.526	2,8	2,83
Afrika		3.698.535	7.299.284	1,9	1,86
Asya		9.185.166	16.013.658	1,3	1,32
Avrupa		2.472.899	3.595.669	7,8	7,84
Latin Amerika ve Karayipler		44.176	607.263	1,3	1,26
Kuzey Amerika		1.019.706	1.086.344	12,9	12,92
Okyanusya		83.235	109.308	17,1	17,06
Yüksek Gelirli Ülkeler		3.021.424	4.734.790	9,3	9,26
Orta Gelirli Ülkeler		10.700.261	18.498.707	1,3	1,34
Orta-üst Gelirli Ülkeler		5.619.443	11.347.870	1,5	1,52
Orta-alt Gelirli Ülkeler		5.080.818	7.150.837	1,2	1,16
Düşük Gelirli Ülkeler		2.782.032	5.478.028	1,9	1,95
Gelir Grubu Yok		0	1	18,7	18,7

Tablo 1’de sıralama sonuçlarının yanı sıra, ülkelere ilişkin göçmenlerin nüfus içindeki payı ve tahmini mülteci sayıları 2000 ve 2019 yılları için sunulmuştur. Ulusal veri tabanından göçmen oranına ulaşılan Tayvan haricindeki ülkelerin göçmen istatistikleri, BM veri tabanından alınmıştır (URL-5, 2020; URL-6, 2020). Ayrıca, Çin’e ilişkin iki kriterdeki eksik veri, Tayvan, Hong Kong ve Makao’nun ortalamaları alınarak belirlenmiştir. Bununla birlikte, göç hareketlerinde önemli yer edinen İtalya, Kanada ve dünya nüfusu içinde önemli yeri bulunan Hindistan’a WVS kapsamında söz konusu sorular yöneltilmediğinden, çalışmaya bu vb. ülkeler dâhil edilememiştir. 2019 yılı verilerine göre ülke nüfusu içinde göçmenlerin oranının %50’den fazla olduğu ülkeler; Andorra ve Makao SAR’dır. En az göçmen oranına sahip ülkeler ise Tayvan ve Çin’dir. Öte yandan, 2019 verilerine göre en fazla sığınmacı ve mülteci barındıran ülke Türkiye’dir. Türkiye’yi Ürdün takip etmektedir. En az göçmen ve sığınmacı barındıran ülkeler arasında Andorra, Myanmar, Porto Riko, Vietnam ve Makao SAR bulunmaktadır.

Sıralama sonuçları incelendiğinde, göçmenlere karşı olumlu tutum sıralamasında ilk beş sırada yer alan ülkeler Yeni Zelanda, Andorra, Avustralya, Vietnam ve Çin'dir. İlk sırada yer alan ülkeler arasında coğrafi olarak küçük bir ülke olan Andorra dışarıda bırakıldığında, Avrupa ülkesi bulunmamaktadır. Avrupa'da son dönemde artan aşırı sağcı akımların ve göçmen karşıtı politikaların bu durumla ilişkisi olabilir. Ayrıca, çok kültürlü toplum örneklerini içeren Yeni Zelanda ve Avustralya gibi gelişmiş iki Okyanusya ülkesi ilk sıralarda yer almıştır. Vietnam ve Çin nüfusları içinde göçmenlerin oranı son yirmi yılda çok değişmemiş ve %0,08 gibi düşük bir oranda kalmaya devam etmiştir. Son beş sırada bulunan ülkeler ise Ürdün, Irak, Türkiye, Kolombiya ve Malezya'dır. Söz konusu ülkelerin mülteci ve sığınmacı sayıları yirmi yıllık dönemde artış göstermiştir. Özellikle, son üç sırada yer alan ülkelerin Suriye iç savaşı nedeniyle son on yılda yoğun göç alan ülkeler olduğu dikkat çekmektedir. Tablo 1'den görüleceği üzere Türkiye 3.787.207, Ürdün ise 2.928.724 sığınmacıya/mülteciye ev sahipliği yapmaktadır. İki ülke dünyadaki sığınmacı/mülteci nüfusunun yaklaşık dörtte birini barındırmaktadır. Türkiye ve Ürdün'ün ekonomik yapılarının bu ölçüde sığınmacı ve mülteci nüfusunu yaklaşık on yıldır aşkın süredir taşıdığı düşünüldüğünde, göçmenlere karşı olumsuz tutumun sebepleri daha doğru biçimde anlaşılabilecektir.

Tablo 2'de sıralamada ilk beş ve son beş ile orta sıralarda bulunan iki ülkeye ilişkin WVS sorularına verilen yanıtların dağılımları sunulmuştur. Tablo 2'den yer alan istatistikler incelendiğinde, ilk sıradaki ülkelerin son sıradakilere göre göçmeler hakkında oldukça olumlu görüşe sahip oldukları görülmektedir. Örneğin, Kolombiyalı katılımcıların %4'ü göçmenlerin ülkenin kalkınmasına olumlu katkı sağladıklarını düşünürken bu oran Andorra'da %45,5'tir. Bu durum, Andorra açısından ülke nüfusu içinde göçmenlerin çoğunluktan olmasından kaynaklanıyor olabilir. Öte yandan, çok kültürlü ülkelerin göçmenlere karşı olumlu tutumlara sahip olduğu bilinmektedir (Günay vd., 2013). Kolombiyalı katılımcılar, göçmenlerin suç oranını artırdığı ve sosyal çatışmalara yol açacakları yönünde Tablo 2'de yer alan ülkelere daha olumsuz tutumlara sahiptir. Malezyalı katılımcıların ise %60'ı göçmenlerin sosyal çatışmaya yol açacağını düşünmektedir.

Tablo 2. Sıralamadaki Belirli Ülkelerde Göçmenlerle İlgili Verilen Cevapların Dağılımı

	Taksonomi Yöntemi ile Elde Edilen Sıralama		1	2	3	4	5	24	25	44	45	46	47	48
Sorular [Göçmenler(in);...]	Cevap (%)	WVS Soru	Yeni Zelanda	Andorra	Avustralya	Vietnam	Çin	Tayvan ROC	Tunus	Malezya	Kolombiya	Türkiye	Irak	Ürdün
Ülkenin kalkınmasına etkisi	Oldukça fazla	Q121	37,7	45,5	20,1	34,2	41,7	36,3	10,8	15,5	4,0	7,0	7,8	8,8
İş gücündeki yararlı işleri tamamlamaları	Kabul	Q122	54,4	63,0	46,6	76,5	53,8	74,6	29,8	36,4	38,9	23,5	14,3	54,5
Kültürel çeşitliliği güçlendirmeleri	Kabul	Q123	69,3	81,1	69,9	88,3	70,0	80,2	47,7	29,9	39,0	30,7	18,9	55,7
Suç oranını artırmaları	Kabul	Q124	12,8	20,2	34,6	36,2	29,7	53,5	38,9	61,0	74,8	61,2	15,1	80,5
Siyasi mültecilere sığınma hakkı verilsin	Kabul	Q125	56,1	26,6	52,7	56,2	32,0	41,0	48,3	31,5	59,3	47,5	19,1	64,7
Terörizm risklerini artırır	Kabul	Q126	23,0	21,9	41,5	31,8	17,7	66,6	44,5	55,1	69,3	60,5	13,4	81,3
(Göçmelerin kabulü) yoksulların yeni hayatlar kurmasına yardımcı olur	Kabul	Q127	77,7	79,2	81,1	71,1	59,4	79,3	35,1	43,2	47,0	44,2	16,5	74,2
İşsizliği artırır	Kabul	Q128	19,5	27,9	35,4	43,5	30,9	64,5	60,8	55,7	79,1	69,9	6,8	90,2
Sosyal çatışmaya yol açar	Kabul	Q129	24,0	36,0	43,9	32,8	20,5	61,9	43,0	60,8	80,6	61,8	13,9	87,3
	İsteyen gelebilir	Q130	2,2	4,6	6,4	11,4	4,6	2,9	10,8	4,3	6,7	5,1	6,2	6,0
	Mevcut işler olduğu sürece insanlar gelebilir	Q130	49,2	65,6	45,0	18,7	34,5	17,8	41,6	14,1	32,7	24,5	23,7	16,9
Göçmenlik politikası tercihi	Buraya gelebilecek yabancıların sayısına katı sınırlar konulmalı	Q130	42,0	26,3	45,9	67,6	57,9	76,3	36,0	75,9	42,9	44,2	44,9	55,9
	Buraya başka ülkelerden insanların gelmesi engellenmeli	Q130	0,9	1,1	1,8	2,3	2,5	2,3	8,3	5,6	17,7	23,5	23,5	19,1

Tablo 1’de verilen sonuçlar ve Tablo 2’de yer alan istatistikler bağlamında, Türkiye ve Ürdün’de göçmenlerle ilgili temel çekincelerden birinin işsizliğin artması korkusudur. Her iki ülkenin de ekonomik yapılarına göre oldukça fazla sığınmacı/mülteci nüfusu içermeleri göçmenlere ilişkin tutumlarının olumsuzlaşmasına neden olmuştur. Göçmenlerle ilgili genel olarak olumlu tutumları olmasına rağmen Vietnamlı katılımcılar, ülkeye girecek göçmen sayısına kısıtlama konulmasını istemektedir. Türk ve Iraklı katılımcıların yaklaşık dörtte biri ülkeye yabancıların girmesinin yasaklanması gerektiği görüşüne sahiptir. Bu durumda yine söz konusu ülkelerin son yirmi yılda yaşadıkları bölgesel göçler ve ekonomik krizler ile bağlantılı olabilir.

Göçmenlerle ilgili uluslararası toplum nezdinde çalışmalar yapılmaktadır. Buna rağmen, Türkiye ve Ürdün örneklerinde görüldüğü üzere, yoğun göç alan ülkeler ve göç edenler maddi destek dışında kaderlerine terk edilmektedir. Uluslararası toplumun konuyu maddi boyutlarının haricinde de derinlemesine ele alması, göçmenlerin adil ve insani yaşam koşullarına kavuşmalarının sağlanması gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

4. Sonuç ve Öneriler

Genel olarak Türkiye ve Ürdün gibi çok sayıda mülteci/sığınmacı barındıran ülkelerde insanların, yabancılara karşı tutumlarında olumsuzlaşma olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, Vietnam ve Çin gibi oldukça az göçmen ve sığınmacı/mülteci nüfusu içeren ülkelerin görece olumlu tutumlarının, Türkiye ve Ürdün gibi ülkelerin yaşadıkları süreçleri yaşamaları durumunda değişebileceği düşünülmektedir. Öte yandan, son birkaç yüzyılda nüfus yapısını göçmenlere bağlı olarak yapılandıran ve çok kültürlü toplum örneklerini taşıyan Avustralya ve Yeni Zelanda örnek ülkeler olarak görülmektedir. Bu ülkelerin coğrafi konumları, Orta Doğu ve Afrika gibi çatışmaların yoğun olduğu bölgelerden izole olmalarını sağlamaktadır. Bu noktada, coğrafyanın ve ülke içindeki göçmen, sığınmacı/mülteci oranının toplumların davranışları üzerinde etkili olduğu belirtilebilir.

Ülkelerin farklı coğrafi bölgelerde, ekonomik ve kültürel yapılarda olduğu bilinen bir gerçekliktir. Bununla birlikte, insanları göçe iten ana neden ortaktır ve daha iyi yaşam

koşullarına kavuşma olarak özetlenebilir. Bu bağlamda, insanların bulundukları konumda yaşam koşullarının iyileştirilmesi göçün engellenmesi için bir seçenektir. Diğer taraftan, göçmenlerin göç ettikleri toplumlar içinde kabul görmesi, ötekileştirilmemesi, eşit koşullarda yaşam olanaklarının ve entegrasyonlarının sağlanmasına yönelik çalışmaların artırılması, ırkçılıkla mücadele politikalarının ve sorunların ötelenmemesi, yoğun göç alan ülkelerin göç yüklerinin küresel ölçekte paylaşılması gerekmektedir. Küreselleşmenin artan etkisi düşünüldüğünde; göçmenler, sığınmacılar ve mülteciler hakkında yapılacak olumlu iyileştirmelerin tüm dünya ülkelerine olumlu etkileri olacaktır.

Kaynakça

- ARAS, İ., & SAĞIROĞLU, A. (2018). Avrupa Aşırı Sağında Göçmen Karşıtlığı: Fransa ve Macaristan Örnekleri. *Mukaddime*, 9(3-Avrupa Komşuluk Politikası ve Göç Özel Sayısı), 59-78.
- AWUMBILA, M. (2017). Drivers of Migration and Urbanization in Africa: Key Trends and Issues. *International Migration*, 7(8).
- CANATAN, K. (2013). Avrupa Toplumlarının Göç Algıları ve Tutumları: Sosyolojik Bir Yaklaşım. *Sosyoloji Dergisi*, 3 (27), 317-332.
- DAVIS, L., & DEOLE, S. S. (2017). Immigration and the Rise of Far-right Parties in Europe. *ifo DICE Report*, 15(4), 10-15.
- DENISENKO, M. (2017). Migration to Russia and the Current Economic Crisis. *Migration and the Ukraine Crisis*, 129.
- DENİZ, T. (2014). Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye. *Turkish Journal of Social Research/Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18(1).
- Doğan, E. T. (2018). Düzensiz Göçün Kentlerde "Düzenlenmesi": Meksika'da Göçmen Evleri. *Memleket Siyaset Yönetim (MSY)*, 13(30), 141-160.
- HOLMES, S. M. (2006). An Ethnographic Study of the Social Context of Migrant Health in the United States. *PLoS Med*, 3(10), e448.
- KARA, P., & KORKUT, R. (2010). Türkiye'de Göç, İltica ve Mülteciler. *Türk İdare Dergisi*, 467(1), 153-162.
- KIM, A. E. (2009). Global Migration and South Korea: Foreign Workers, Foreign Brides and the Making of a Multicultural Society. *Ethnic and Racial Studies*, 32(1), 70-92.
- MURAKAMI, İ., & BAŞ, A. M. Türkiye'den Japonya'ya Göç Edenlerin Yaşam ve Emekliliğe Bakış Açıları: Tokyo Örneği. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23(2), 287-300.
- JURKOWSKA B. (2014), The Federal States of Germany – Analysis and Measurement of Development Using Taxonomic Methods, *Oeconomia Copernicana*, Volume 5, Issue 3, pp.49-73, DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/OeC.2014.019>
- ÜNAL, S. (2014). Türkiye'nin Beklenmedik Konukları:" Öteki" Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 6(3), 65-89.

YILDIRIMALP, S., İSLAMOĞLU, E., & İYEM, C. (2017). Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma. Bilgi, 19(2).

UNHCR (2020), https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/02/UNHCR_Refugee_or_Migrant_TR.pdf, Erişim Tarihi: 08.10.2020

URL-1, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-43392262>, Erişim Tarihi: 08.10.2020

URL-2 (2019), <https://gocvakfi.org/tr/2019/10/22/dunyada-her-100-kisiden-4u-gocmen/#:~:text=Veriler%20aras%C4%B1nda%20en%20%C3%A7ok%20uluslararası%C4%B1,uluslararası%C4%B1%20g%C3%B6%C3%A7men%20ile%20Rusya%20izliyor> Erişim Tarihi: 08.10.2020

URL-3 (2018), <https://www.trthaber.com/haber/dunya/guney-amerika-ulkeleri-abdye-gocu-durdurmaya-calisiyor-396039.html>, Erişim Tarihi: 08.10.2020

URL-4 (2020), <http://www.worldvaluessurvey.org/wvs.jsp>, Erişim Tarihi: 08.10.2020

URL-5 (2020), https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/data/UN_MigrantStockTotal_2019.xlsx, Erişim Tarihi: 08.10.2020

URL-6 (2020), <https://www.immigration.gov.tw/5475/5478/141478/141380/209124/>, Erişim Tarihi: 08.10.2020